

Ortodox karácsony

Emlékszel még: Mátrainé Micskó Ági

Néphagyomány: tikverőzés

VI. ÉVF. 52. SZÁM

2018. JANUÁR-FEBRUÁR

Százhalom

ÓVÁROSI KÖZÖSSÉGI, KÖZÉLETI FOLYÓIRAT

Fotó: Pap Miklós

A TARTALOMBÓL: Jövő időben – Interjú Vezér Mihály polgármesterrel • Ortodox ünnepek az Óvárosban • Hagyományörzés: a mohai tikverőzés • Emlékszel még: múltidézés Mátrainé Micskó Ágival • Képes krónika: ünnepekről és hétköznapokról a képzőművészet nyelvén

Februári PROGRAMAJÁNLÓ

BARÁTSÁG KULTURÁLIS KÖZPONT

Marcel Achard: A BOLOND LÁNY

~ vígjáték ~

Téli-tavaszi Örkeny felnőtt színházi bérlet első előadása

Időpont: 2018. február 12. hétfő, 19:00

Helyszín: Barátság Kulturális Központ - Színházterem
a Karinthy Színház előadása

Vajon van-e kihívója a Domján Edit – Márkus László – Garas Dezső legendás hármasnak, az 1964-es Madách Kamara győztes csapatának? A Karinthy Színházban megtaláltuk mai megfelelőjüket: a Földes Eszter – Szabó P. Szilveszter – Csonka András hármassal. A többiekéről már nem is beszélve...

szereplők: Földes Eszter, Szabó P. Szilveszter, Eke Angéla, Csonka András, Bozó Andrea, Mihályi Győző/Németh Gábor, Szirtes Gábor, Rábavölgyi Tamás, Inoka Péter
rendező: Karinthy Márton

VILÁGJÁRÓ BATTAIK

Ausztrália kicsit közelebből

Időpont: 2018. február 21. szerda, 18:00

Helyszín: Barátság Kulturális Központ - Kamaraterem

Kalandozás Nyugat-Ausztrália különleges élőhelyein. Közeli találkozás delfinekkal, kengurukkal, koalákkal, emukkal.

előadó: Kazal Ervin

belépődíj: 500 Ft

BÉRLETEN KÍVÜLI SZÍNHÁZI ELŐADÁS

**Frederick Loewe – Alan Jay Lerner:
MY FAIR LADY**

~ musical ~

a Veszprémi Petőfi Színház előadása

Időpont: 2018. február 21. szerda, 19:00

Helyszín: Barátság Kulturális Központ - Színházterem

Hatvan éve mutatták be New Yorkban a My Fair Ladyt, azóta úgy

becézik, hogy a „tökéletes musical”. Alig van színház a nagyvilágban, ahol ne játszották volna. Bernard Shaw Pygmalion-jából készült. Őrzi az eredeti mű szellemét, gúnyos társadalomkritikáját, a tanár-tanítvány viszony sokszínű ábrázolását, de a zene, a csodálatos dallamok már emberi érzelmekről, a szerelemről szólnak.

„A Pygmalion-ban kétszer is játszottam, voltam Higgins professzor és Pickering ezredes, és különleges kihívás számomra, hogy Veszprémben megrendezhetem ezt a bájos zenés játékot.”

/Bálint András rendező/

főbb szerepekben: Henry Higgins – Oberfrank Pál

(Jászai-díjas), Mrs. Higgins – Esztergályos Cecília (Jászai-díjas, Érdemes és Kiváló művész),

Pickering ezredes – Kőrösi Csaba,

Eliza Doolittle – Kusnyér Anna, Alfred P. Doolittle – Szombathy Gyula (Jászai-díjas, Érdemes- és Kiváló művész)

rendező: Bálint András (Kossuth- és Jászai-díjas, Érdemes művész)

HALVÁNYLILA GŐZ

A L'art pour l'art Társulat önálló színházi estje

Időpont: 2018. február 22. csütörtök, 19:00

Helyszín: Barátság Kulturális Központ - Színházterem

A L'art pour l'art Társulat legújabb, sorrendben 17. önálló színházi estjén is – az immáron 31 éve fennálló – társulat ezúttal is mindent megtesz annak érdekében, hogy a nézők nevetőizmai egy percre se pihenjenek. Hogy miért volt ez az előadás már a bemutatón hatalmas siker?

Hogy miért van tele a színdarab klasszikusnak ígérkező l'art pour l'art-jelenettel, vetítéssel, verssel, dallal, és egyebekkel?

L'art pour l'art Társulat: Dolák-Saly Róbert, Laár András, Pethő Zsolt és Szászi Móni

„MATRICA” MÚZEUM

**2018. február 17., szombat
„Matrica” Műhely - Arcok, maszkok a
Múzeumban**

**2018. február 24., szombat
Kézműves csoport találkozója**

Évindító beszélgetés Vezér Mihály polgármesterrel

Jövő időben

- Polgármester úr! Napjainkban kerül véglegesítésre a város 2018-as költségvetése. Tartalmaz-e az Óvárosra vonatkozó felújításokat, fejlesztéseket? Biztosítanak-e külön keretet karbantartásra, javításokra?

- Az önkormányzat, mint minden évben most is nagy figyelmet fordít a településrészekre, azok fejlesztésére. Ma már több ezren élnek az Óvárosban, sokan kiköltöztek a lakótelepről a lakóparkokba, többen

építkeztek vagy családi házat vásároltak. A népességszám növekedése igényli a fejlesztéseket is. A költségvetés tervezésénél az Óvárost sem hagytuk ki, vannak tervek, melyről a Képviselő-testület a költségvetés elfogadásakor fog dönteni. A Halász utca csapadékvíz elvezetésének megoldására tervez fedezetet az általam benyújtott javaslat. A jövőben számolni kell az óvárosi partfal-rekonstrukció hosszú távú megoldásával, a komplett szennyvízelvezetés megvalósításával is. A legfontosabb karbantartásra, javításokra pedig eddig is megtaláltuk a forrásokat, ha szükséges volt. Hosszú távú célunk között szerepel a városrészek közötti integráció erősítése.

- Az óvárosi kereskedők és szolgáltatók száma egyre csökken. Sem „kényelmi” boltok, sem helyi szolgáltatások nem jönnek létre. Módjában áll-e a városnak adókedvezményrel vagy más eszközökkel ösztönözni a folyamat megállítását?

- A vállalkozások, kereskedések számának csökkenése nem csak az Óvárosra, de az egész városra érvényes. Mindenhol a kereslet ösztönzi a piacot. A vásárlói igény alacsony volumene ebből adódóan az egységre eső magas fajlagos költségek okozzák a helyi kereskedők és szolgáltatók számának csökkenését. A kicsi és ezért magas költségekkel működő egységeknek behozhatatlan versenyhátránya van a multikkal szemben. A helyi adóknak ezekre a folyamatokra gyakorolt hatása elenyésző. Az érvényes törvények kizárják, hogy a gazdasági szervezetek közötti piaci versenybe az állam vagy az önkormányzat beleavatkozzon.

- Napjainkban már közel 4000-en laknak az Óvárosban. Új generáció nő fel, új lakóparkok, lakóövezetek kialakítása belátható időn belül elképzelhető-e?

- A településrendezési terveinkben gondoltunk ezekre a tényekre, de sajnos törvényi előírások változása okán ez a kérdéskör nem képezi az Önkormányzatok hatáskörét. A Kocsány-kert volt az egyik ilyen utolsó területfejlesztési terv, mely még nem zárult le, az értékesítése folyamatban van. Itt lakások építésére van lehetősége a tulajdonosoknak.

- Az Óváros egészére jellemző, különösen az újonnan épített lakóparkokban a vízszatetsző kábelerdő és légvezeték-dzsungel. Készül-e az önkormányzat esetleg a szolgáltatókkal közösen ennek megszüntetésére?

- A közművek elhelyezését különböző szabványok és előírások alapján lehet megvalósítani. Lehetőség van arra is, hogy minden közművet földbe vezessenek el. A légvezetéken megoldás jóval olcsóbb ezért ezt követik a szolgáltatók. Sajnos ebben a kérdésben sem önkormányzat döntési hatáskörrel beszélünk.

- Óváros területén jelentős önkormányzati ingatlanok, épületek állnak kihasználatlanul. (pl. régi óvoda, Komp ABC stb., Botond utcai üres telek. Ezek hasznosítására készül-e terv?

- Az önkormányzatnak célja, hogy a tulajdonában lévő olyan épület, ingatlan, mely kihasználatlanul áll, hasznosításra kerüljön. Az említett volt Óvárosi Óvoda ingatlan már tavaly meghirdetésre került,

érdeklődés hiányában újra nyilvános pályázat útján kívánjuk meghirdetni. A Botond utcai telekről a képviselő-testület a jövőben fog majd dönteni. Az ABC épületének a sorsa még nem zárult le, több mint 10 éve nem rendeződtek a tulajdonviszonyok túllünk független okok miatt. Levélben megkerestem Bóna Zoltán országgyűlési képviselőt és kértem a segítségét az ügy mielőbbi rendezéséhez. További hasznosításáról az ügy lezárása után a képviselő-testület fog majd dönteni.

- A városban jelenleg a legnagyobb beruházás a MET által megvalósítandó naperőmű. Tervezik-e a kivágott kiserdői fák pótlását? Jelent-e az itt élők számára új munkahelyet, illetve gazdasági vagy árelőnyt a naperőmű?

- A MET a naperőművet a zagytároló és a volt TEHAG területén valósítja meg, mely ipari terület. A tereprendezés miatt volt szükség az elburjánzott növényzet és a fák kivágására. Ez a MET intézkedése volt, melyhez a szükséges engedélyeket beszerezték. Az engedély feltételezem a fák pótlását is előírja számukra. A faanyag egy részét szociális tüzelőként adták át a városnak, melyet a rászoruló családoknak juttattunk el. A kivágott kiserdői fák pótlása nem a mi hatáskörünk. A napelem része a megújuló energiatermelési stratégiájának. A megtermelt villamos energia nagy részét helyben és a térségben kívánják majd hasznosítani. A szolárparkkal évente mintegy 9 ezer tonna széndioxid-kibocsátás kerül kiváltásra. A MET az Erőmű területének további fejlesztését is tervezi a technológiai váltás keretében. Remélem legalább 15 üzemi munkahely képződik a beruházás kapcsán. A város számára mindenképpen gazdasági előnyt jelent a beruházás, hiszen a költségvetés egyensúlyához hozzájárulnak az adó befizetésével.

- Az Óvárosban legalább három közösségi tér vált alkalmassá, hogy ingyenes wifi-szolgáltatás valósuljon meg. (Szent László tér, Régészeti Park, Óvárosi Szabadidő Központ, esetleg lakóparkok.) Kezdeményezi-e és támogatja-e ezt az önkormányzat?

- Igen, tervezzük a fokozatosság szem előtt tartásával.

(Szerk.)

Egykor és most

Az ortodox karácsony

Gyermekkorom gyönyörű emlékei közé tartozik, amikor a szerb karácsony szentestéjén – vacsora utáni időben – anyámmal áthívtak bennünket a Kozárovics családhoz egy kis esti beszélgetésre. Miközben a felnőttek társalogtak, mi Gyurival ketten a padlóra szórt szalmában játszhattunk. Mindig megkapott a színes asztal, melyet az ünnep tiszteletére díszítettek fel. Késő éjszaka mentek aztán a templomba, mi pedig sokáig fennmaradhattunk ilyenkor. Marcsit – Mitrov Ivanov Máriát – kérdeztem arról, ők hogyan ünnepeltek régen, miként történik a karácsony most?

Az ortodox egyház két héttel a római kereszténység után – a Julianus naptár szerinti időben – ünnepli Jézus megszületését.

A karácsonyi ünnepkör hat héttel a szenteste (január 6.) előtt kezdődik szigorú böjttel. Sem húst, sem zsírt nem használunk ebben az időben az ételek készítéséhez. Helyette olajjal főzünk. Hü-

velyesekből, zöldségekből, burgonyából készülnek ilyenkor az ételek.

Szent Miklós napján – december 19-én – vetjük el a búzát egy tányérba, amely karácsonyra szépen kizöldell, megnő.

A mi családunk ezen a napon ünnepli a családok legnagyobb ünnepét, a „Patrinust”.

Amikor eljön a várva várt szent nap – ez a böjt legszigorúbb napja. Kora reggel a felkelés után mézespálinkával köszönt bennünket a családfő. Egész nap nem fogyasztunk ételt, csak sóval ízesített kenyeret. Csak a gyermekeknek szabad ezen a napon mást is enni. Nekik nem kötelező a szigorú böjt.

A várakozás idejében így köszöntjük egymást: – Csesztitám vám badnyi dám (Köszöntöm a szent napot).

Megsütjük a karácsonyi nagykalácsot – a zdrávljet (egészségkalácsot). Kelt tésztából készül – liszt, só, víz, élesztő az alapanyaga. Megsütjük, majd a tetejét mézzel megkenjük. Ezt a kenyeret fogyasztjuk a böjtös vacsorához, amely lehet hal étel – halászlé – vagy böjtös bablevés. Ezt a levest nem készítjük rántással, csak kevés csurgatott mézzel

ízesítjük. Akkor készül a kiskalács is, gazdag motívumokkal a tetején.

Régebben mákostésztá volt mellette a második fogás, de készíthetünk diós – mákos gubát, bejglit is. Az aztalon bor, mézes pálinka van és egy alma.

Az asztal még nincs díszben – fehér asztalkendővel terítve –, hiszen még várjuk a kisdéd megszületését, még nem érkezett el az ünneplés ideje.

Mindenkinek tányér, kanál van rajta és egy plusz tányér a vándornak. A Kisdéd-

nek, távollévő vagy végleg elköltözött családtagnak.

Középen a nagykalács és a kiskalács. A kiskalács gazdagon díszített. Kelt tésztából készül. Rajta sima lisztből, vízből, sóval gyúrt tésztából készült figurák.

A kereszt – Jézus és a kereszténység jelképe – négy részre bontja a tetejét, hogy megidézzék az ünnep lényegét szimbólumokkal és a következő esztendőre bőséget, jólétet biztosítson. Kisjézus, Nap, Hold, a paraszti élet motívumai: búza, malac, szőlő, hordó, madár. Virág van a közepén. Ebbe tesszük a szentelt bazsalikomot, amelyet piros cérnával kötünk össze. Mindennek jelentése van.

Az asztalon szakajtóban gabonafélék: búza, árpa, kukorica, dió, hagyma, fokhagyma – a jólétet biztosító termények vannak. Mézesdió, bor és mézespálinka is van az asztalon.

A gyerekek délután végig járják betlehemmel most is a várost. Beköszönnek minden szerb családhoz, előadják a betlehemben történeteket.

Az esti harangszó jelzi a szenteste (badnyevce) kezdetét, amikor a családfő behozza a házba a szalmát – a betlehemi istállót megidézve. Énekszóval köszöntik a férfiak, fiúgyermek a többiek, karácsonyi szent énekeket énekelve. Annak öröme, hogy megszületni készül a Kisded Jézus. A családfő a sarokba diót dob, hogy megtisztítsa, megszentelje a házat a rossz ártó hatásoktól, szellemektől.

A szigorú böjt azért van, hogy erős adjunk Máriának a szüléshez. A szent gyermek erőben, egészségben születhesen meg.

Nálunk fenyőfa helyett szentelt tölgyfa ág van. Karácsonyfát a gyerekek miatt azért készítünk már.

A vacsora tehát egyszerű böjtös étel. Az almát annyi felé vágja a családfő, ahány tagja van a családnak. Az ajándékot ilyenkor kapják meg a gyerekek.

Régen a kemencébe tölgyfa tuskót tettek, hogy sokáig égjen a tűz. A családi összetartozás melegét, valamint melegben legyen a Kisded megszületése után, jelképezve.

Régebben a szentmise éjjel két órakor volt. A legszélső házat – ahol még szerb család lakott – néhányan felkerestük, énekszóval köszöntve őket az ablak alatt. Be kellett kopogni az ablakon és engedélyt kérni a köszöntésre.

A családokból a fiatalok ezután csatlakoztak hozzánk. Mire a paphoz érkeztünk, voltunk már vagy negyvenen. Lázó bácsi mindig nagy örömmel fogadott bennünket. Sajnos már nem tartjuk a szokást, a mise is sokkal korábban van, este hétkor.

Vacsora után tehát misére mentünk. A szertartás alatt a pap jelenti be a Kisjézus megszületését, azt mondja a híveknek:

Hrisztoszszzerodi! – Krisztus megszületett!
Vajisztinuszerodi! – Valóban, megszületett! – válaszoljuk.

A mise után kint a templomkertben égettük el a badnyakot – a tölgyfa ágat. Mézes forralt pálinkával, forralt borral kínálnak ilyenkor bennünket. Karácsonyi szent énekeket éneklünk Jézus megszületésének öröme.

Attól kezdve a három napig tartó ünnep alatt is így köszöntjük egymást, ha rokonlátogatóba megyünk vagy találkozunk az utcán ismerősökkel.

Karácsony első napján délelőtt misére megyünk. Az ebéd a szokásos ünnepi eledel: húsleves, töltöttkáposzta, sült, rántott húskok, kalácsok, amit a háziasszony készít el.

Ezen a napon készül a pénzeskalács, amely szerencsét hoz annak, aki megkapja. Rétes tésztából készül. Minden egyes lapját olajjal, tejföllel kissé meglocsolom. Bőségesen teszek rá diót, és elrejték benne egy tiszta pénzérmét.

Ebédnél annyi részre vágom fel, ahány tagja van a családnak. Amikor elfogyasztjuk, akkor derül ki, kinek hoz majd szerencsét az új esztendőben.

A pénzt egy kancsóba teszem, borral felöntöm. Csak vízkeresztkor – a karácsonyi ünnepek végén – öntjük le róla. Régen ezüstpénzt használtunk erre a célra, ami tisztította is a vizet.

Karácsony második napján az előző napi ételeket esszük. Ha valami elfogyott, frisset készítünk helyette.

Karácsony után készülünk az újévre. Az év utolsó napján nálunk nem volt szentmise, csak az újév első napján. A fiatalok este mindig batyus bálba mentek.

Vittük az enni és innivalót magunkkal. Bort, pálinkát, sült oldalast, kolbászt tor-

mával, kenyeret, szendvicset. Ki mit akart fogyasztani egész éjjel.

Nagyon régen Mijó bácsit hívtuk meg a zenészeivel. Tőle tanulta meg a dalainkat Halász Laci is. Nagyon sokféle kólót ismertünk, táncoltunk.

Az év utolsó napján – a Julianus naptár szerint – Magyarországon Baján, Deszken és Pomázon búcsúztatták együtt a szerbek nagyobb közösségben az óévet. Ez most a Gergely naptár szerinti január 13-án volt.

Mi néhányan Battáról Pomázra mentünk. Nagyon sokan eljöttek a környező településekről, többen voltunk, mint négy-százan.

Szomorúan látom, a fialjaink nem ismerik már sokféle lépésű táncainkat. Csak egy egyszerű lépésből állót táncolnak, kettőt előre egyet hátra.

Reggel öt órára értünk haza.

Az ünnepi ebéd nem szárnyas húsból készült, mert az „elkaparja a szerencsénket”. Húsos disznó csontból készítettem levest. Sült oldalas krumplival és rétes volt az ebéd.

Az öregjeink maguk nyújtották még a rétestésztát, de mi már készen vásároltuk.

Amíg az ebéd főtt, a családtagok misére mentek. Majd együtt fogyasztottuk el az ünnep ételeit.

Nálunk – Százhalombattán – február 17-én lesz az országos farsangi görög-szerb bál. Szerb zenészek jönnek

Dusnokról. Hasonló stílusú a muzsikájuk, mint annak idején Mijó bácsiéknak. Mi ezt nagyon fogjuk kedvelni. Meghívtuk a Mydros görög zenekart is. Bolgár táncosok – a Jatra táncsoport – lépnek fel.

*

A szerb családok legnagyobb ünnepe a „Pátrinus”- a család védőszentjének ünnepe. Nálunk Szent Miklós az, tehát nekünk Mikulás és Pátrinus egy napon volt, december 19-én. A gyerekek ezért kapnak ilyenkor ajándékot, mert egyébként „Patrinuson” nem szokás. Szokás viszont a vendégségbe menőknek valamilyen ajándékot: italt, kávét, édességet vinni.

A pap előző nap megszenteli a házat és az ünneplő családot.

Napján a rokonok, barátok, ismerősök tiszteletből köszöntik az ünneplőket. Anyám régen ilyenkor kora reggel friss pogácsával fogadta a jókívánságot hozókat. Apám pedig pálinkával, kínálta meg.

Már kora reggel körbementünk a faluban azokhoz, akik ezen a napon szintén ünnepeltek.

Ha sok volt a vendég – márpedig ilyenkor mindig sok volt – akkor a társaság egyik részét ebédre, a másikat vacsorára hívtuk.

Dél előtt a férfiak és gyerekek misére mentek, az asszonyok sütöttek-főztek.

Ebédre a családtagokat, közeli rokonokat és a komát hívtuk meg.

Az étkezés ilyenkor különösen gazdag

volt, sok fogásból állt. Sokféle sütemény is készült a vendégseregnek.

Még most is a számban érzem annak a hagymával, fokhagymával ízesített főtt abált lapockának az ízét, amit Osztovcics Márta néninél ettem gyermekkoromban.

Ha több család ünnepelt egyszerre, ebédelni és vacsorázni másik családhoz voltunk hivatalosak. Aztán éjfélig mulattunk ott.

A családom „Pátrinusán” most 22-en voltunk. Ebéd után – ami háromig négyig elhúzódhat – kicsit hazamentek a vendégek pihenni, aztán este visszajöttek vacsorára.

Régen a parasztcsaládok önellátók voltak. Mindent megtermeltek – az ételek készítéséhez szükséges alapanyagokat, innivalókat – ezért nem volt nagy kiadás a nagyszámú meghívott megvendégelése.

A világ változik, az önellátás azon a szinten megszűnt. Bár talán nem a régi fényben ünnepelhetünk, tartjuk a hagyományainkat.

Nekem ez fontos. A mai napig megtartom azokat a dolgokat, amiket a szüleimtől láttam.

Nagy ünnepeink háromnaposak voltak. Számon tartom mikor vannak az ünnepek. Ismerem és megőrzöm hagyományainkat, átadom a gyermekeimnek, mert nagyon sok öröm forrása.

Szegedinác Anna

Élő néphagyomány a mohai tikverőzés

A farsang évenként ismétlődő, rövidebb-hosszabb ideig - vízkeresztől hamvazó-szerdáig, a húsvétot megelőző negyvennapos nagybőjt kezdetéig - tartó időszak, amelyet évszázadok óta a mulatozások, bálók, esküvők, párvalasztások ésjelmezes felvonulások jellemeznek. Ezenkívül nagyon hangsúlyos szerephez jut az alakoskodó népszokás is, amikor álarcot és állatjelmezt öltöttek magukra a résztvevők, vagy férfiak és nők ruhát cseréltek. A legtöbb népszokás a farsang három utolsó napján: farsangvasárnap, farsanghétfőn és húshagyókedden volt. A tavaszvárás ősi örömnépe, melyet az egyház az ördögök ünnepének tekintette és tiltotta, de gyakran a világi hatóságok se nézték jó szemmel a farsangi kicsapongásokat.

Farsangi népszokások az egész országban fennmaradtak, azonban a mezőföldi Moha településen a tikverőzés különlegessége, hogy külső beavatkozás, felsőbb szervezés nélkül töretlenül él a mai napig.

Miért is fontos százhalombattaiként a mohai tikverőzés hagyománya?

Városunk Mezőföld csücskén helyezkedik el, ezenkívül a Pesovár Ferenc Alapfokú Művészeti Iskola nem titkolt célja, hogy a Mezőföld tájegységének néphagyományát, néptáncát, népi énekeit és népszokásait megtanítsa és átörökítse a következő nemzedékek számára, valamint széles kör-

ben tegye közös tudássá a térségben.

A mohai tikverőzés húshagyókeddi alakoskodó néphagyománykezdeti időpontját meghatározni nem tudjuk. A szokás eredetével kapcsolatban csupán annyit tudunk megállapítani, hogy több mint 100 éves lehetett, melyet Pesovár Ferenc fedezett fel a néprajztudomány számára, amit az 50-es, 60-as évek politikai rendszerében, a betiltás veszélye fenyegette, azonban a faluközösség a ragaszkodásával, valamint Pesovár Ferenc kitartó szakmai érdeklődésével életben tudta tartani.

A szokás szereplői 14-20 év körüli legények, akik négy különböző zsáner szerepet töltenek be. A legfiatalabb fiúk lánynak öltözött tikverők, akik az ételadományokat gyűjtik, és a termékenységarázkodást felelősei. A második figura a farsangi rongyos, vagy farsangi bohóc, aki egyrészt arra vigyáz, hogy a lányruhás adománygyűjtőket ne bántsa senki, másrészt pedig arra, hogy minden falubélit és bábéskodót alaposan bekormozzon. A harmadik résztvevő alak a szalmatorók, aki hatalmas szalmakötegekkel kitömött ruhában próbál járni a láncos botjára támaszkodva, valamint folyamatos céltáblája a bohócok lökdösődésének és gúnyolódásának. A negyedik figura pedig a kéményseprő, aki egyrészt szerencsehozó szerepe miatt elmaradhatatlan, másrészt pedig a füstölőkből szerez utánpótlást az ételadományokhoz.

A szokás menete a következő: a fiúk a kultúrház udvarán egybegyűlnek, majd végigjárják a falut, bezörgetnek a házakba, és bekéredzkednek a tyúkudvarokba, hogy a tojók fenekét botjukkal megütögtessék, és alaposan be is kormozzák őket. A szimbolikus cselekedet a jószág termékenységét hivatott elősegíteni. Innen ered a szokás a neve: a jelképesen elvégzett „tyúkverésből”. A varázslás részeként a tikverzők korommal kenik be a házak lakóit - elsősorban a lányokat, asszonyokat -, a járókelőket és az érdeklődőket, külön tekintettel a már hagyományosan az iskolából és óvodából idelátogató több száz gyerekre. A bekormozás az ártó szellemek és a betegségek távoltartása miatt fontos. A kormozással mindannyian a varázslat részesei-

vé leszünk. A tikverők cserében adományt kapnak: bort, fánkot és tojást, melyből az esti mulatságra rántotta készül. Ezzel a lakomával és tánccal zárul a falu népe számára a farsang.

A falu közössége minden évben nagy lelkesedéssel, szeretettel készül a jeles napra. Nemcsak a hagyományt tartják fenn, hanem az idelátogatóknak is kedveskednek teával és a farsang jellegzetes ételével, a fánkkal. A hagyományt nem szükséges újratáncítani, az egymást követő generációk tagjai fokozatosan adják tovább egymásnak a szokás menetrendjét, az öltözetek készítésének praktikáit, és azon tudást, fortélyokat és taktikákat, amelyek a külső szemlélők számára láthatatlanok maradnak.

E néphagyomány megtekintése egyrészt kiváló szórakozást nyújt az odalátogatóknak, valamint betekintést lehetőséget biztosít egy olyan egyedülálló, élő néphagyományba, ami a mai napig szinte változatlan formában maradt fenn, amihez nem társult semmilyen turisztikai vonzerőt biztosító sallang. Továbbá a személyes tapasztalat által sokkal jobban rögzül az itt megszerzett ismeret és tudás, amely a későbbi szokásértelmezésekhez is támpontot tud adni.

*

A mohai tikverőzés 2011 szeptemberében felvételt nyert a SZELLEMI KULTURÁLIS ÖRÖKSÉG NEMZETI JEGYZÉKÉRE, amely azt a célt szolgálja, hogy a nemzet tudatosan megőrizze kulturális arcát és élő identitását a következők nemzedékek számára.

Zsille Dóra

Emlékszel még?

Beszélgetés Mátrainé Micskó Ágival

Januári beszélgetőtársam Mátrainé Micskó Ági, akinek a nevét előbb ismertem, mint őt magát. Először még sok éve egyik szomszédomtól hallottam a nevet, Bözsi nénitől, majd a férjemtől emlegetni. A „Mátrai” mondták és akkor tudtam meg, hogy a név a válogatott fradista Mátrait takarja. Sokkal később vendég lehettem az Óvárosi Nyugdíjas Klub egyik rendezvényén, ahol személyesen is találkoztam Ágival, a klub helyettes vezetőjével. Kedves, közvetlen embert ismertem meg benne, és kíváncsi lettem rá. Megvallom először a Mátrai név vonzott, de ahogy megismertem a saját történetét sok meglepetés ért. A beszélgetésre autóval jött, korát meghazudtoló fiatalos lendülettel. Kezében egy szál tulipánt tartott, mert ahogy mondta vendégségbe nem illik üres kézzel menni.

- Ági, Te vagy az az ember, aki tősgyökeres battainak számít, meg nem is. Hogy van ez?

- Így igaz, mert amikor én a háború alatt megszülettem, ugyan nem Battán, hanem Budapesten, a szüleimnek, már nyaralójuk volt Dunafüreden.

Apám egy német cégnek a főkönyvelője volt, a háború végéig, majd más beosztásba helyezték, mert itthon ugyan, de német cégnél dolgozott. Már 1936 előtt vízi túrázott a Dunán, igazi sportemberként. Egy

alkalommal látta meg közvetlenül a part mellett azt a telket, ahol most lakom és ahova nemsokára felépítette az akkor még nyaralót.

Dunafüred az itteni földesúr Matta Árpád és az András József tulajdonában volt. Ahogy megtudtam a Matta eladósodott és a bank tulajdonába kerültek a földek. Apám is a banktól vette meg a telket, az első 10 között volt, aki vásárolt a felparcellázott területből.

(A község 1890- es évekbeli képviselő testülete, hogy fejlődjön Batta, szeretett volna egy Pesthez közeli, hajóval jó megközelíthető üdülőfalut létrehozni. A föld parcellázása már akkor is jó üzlet volt, így a bank, főleg a fővárosi tisztviselő réteg részére szánta az eladandó telkeket. Ez be is jött, ahogy ma Dunafüredet ismerjük. A szerk.)

Apám már elég idős, 45 évesen házasodott, egyik munkatársát vette el. A vízi túrák továbbra is folytatódtak a Turiet házaspárral, akik szintén itt vásároltak telket és építettek nyaralót.

Apámat, ahogyan sok millió férfit elszakították a családjától és 17 évesen elvitték a frontra az első világháborúban. Orosz fogságba esett, évek múlva hajóval hozták haza. Sajnos a fogsága idejéből sokat nem tudok, mert nem beszélt róla. A beszélgetés elején azt mondtad, hogy battai is vagyok, mert mi ugyan Zuglóban laktunk, de a nyarakat Battán töltöttük. Ezek az évek fe-

lejthetetlenek számomra. Miénk volt egész Dunafüred és a Duna. Itt tanultam meg úszni, annyira hogy számtalanszor átúsztuk a folyót, lementünk egész Ercsiig az Eötvös kápolnáig, majd gyalog vissza. Mondhatni

a természetben éltünk, felkerestük az akkor még létező természetes forrásokat és szüreteltük a sok finom szedret. Vasárnaponként a faluba mentünk templomba, a ma már nem létező Bara-hídon. Az ünnepi ruhám alatt volt a fürdőruha, azt az anyukám hazavitte, mi meg úsztunk a füredi gyerekekkel hazáig. Ismertem és jól összebarátkoztam a falusiakkal, azért is tudtam ilyen könnyen beilleszkedni, mert akikkel most vagyok a nyugdíjas klubban már gyermekként is ismertek.

- Édesapád főkönyvelő volt egy cégnél, ahol kellett a szigorúság a precíz munka. Milyen volt családapának és férjnek?

- Édesapám nagyon szigorú ember volt és úgy is nevelt engem. Klasszikusan az az igazi „családfő”, aki kimondottan a saját elvei szerint irányította a családját és nevelt engem. Meggyőződése, hogy ezt nem a szeretet hiánya okozta, hanem így tartotta helyesnek. Gondolom, hogy lány voltom még ráerősített erre, mivel késői gyermek lévén apám (45 évesen) különösen féltett.

- Hoztál fényképeket, ahol az egyiken egy idős házaspár szivattyúval látható. Kik ők, és miképpen kerültek kapcsolatba?

- Említetted a bevezetőben a Bözsi nénit. Ő a Hajdu József és a felesége leánya, asszonynevén Paizs Pálné. Itt laktak a Szabadság hegyen, nem messze a te házadtól. Nem tudtunk úgy Battára jönni, hogy ne látogassuk meg. Még egészen kicsi voltam, mikor apám (munkája révén nem volt ideje) a Hajdu házaspárt fogadta fel a ház körüli munkák elvégzésére. A képen egy szivattyú látható és a hátulján két dátum 1940. március 19. a nagy árvíz és március 23. amikor a felvétel készült. Akkor öntötte el Dunafüredet az árvíz. Nem tévesztendő össze az 1941-es jeges árral, amikor a faluban a part menti házakban több mint egy méteres volt a víz.

A Bözsire bíztak engem, idősebb lévén vigyázott rám, sokat játszottunk. Ez a kapcsolat a haláláig megmaradt.

- Meséltél a battai nyarokról, de volt neked egy pesti életed is.

- Az általános iskola után nem igazán tudtam, mit szeretnék, hogyan tovább? Választani kellett. A döntésemhez hozzájárult, hogy apukám ekkor ment nyugdíjba. Nekem olyan iskola kellett, ami elvégzése után dolgozhatok. Ez az iskola a Kandó Kálmán Híradásipari Technikum volt. Az érettségi után elvégeztem a Kandó Kálmán Műszaki Főiskolát (ma egyetem). A VILATI-nál kezdtem dolgozni, ahol megismerkedtem az első férjemmel. Ezután az UVATERV-hez mentem a metró tervező irodára. Mi terveztük a 3. metró hírközlő hálózatát. Ezután a MATÁV-nál postai hálózattervezéssel foglalkoztam, majd a DeTeLine (a Deutsche Telekom leányvállalat) tervezője lettem. Ott az akkor új HYTAS rendszerű optikai hálózatokat terveztük Budapest területén.

- Ez nagy meglepetés neked, mert inkább humán érdeklődésűnek gondoltalak volna. A műszaki tervezés úgy gondolom inkább férfias tevékenység, de Te hogyan tudtál beilleszkedni ebbe a világba?

- Nem is tévedtél nagyot, mert szerettem

az irodalmat, a képzőművészetet, de a műszaki munkát is, amiért Miniszteri Kintetésben részesültem, amit az UVATERV-nél kaptam, ahol a belső építésszel közösen kellett kialakítanunk a metró állomásokat. Itt nagyon szerettem dolgozni, nagyon jó kollektívába kerültem, akikkel azóta is tartom a kapcsolatot. A MATÁV-nál végzett munka során az volt a nagyszerű, hogy bejártuk az egész Dunakanyart és sok más területet is. Szerettem a kinti munkát.

- Eddig a tanulásról a munkáról beszélgettünk, de mi kötötte le a szabadidődet? A lányok szeretnek társaságba járni, szórakozni. Neked mi volt a kikapcsolódás?

- Lehet, hogy most megint meg fogsz lepődni, de válogatott tornász voltam, amibe nem igen fér bele a bulizás. A Spartacusban kezdtem még az általános iskolában, majd a Postás Ifi Válogatott csapat tagja lettem, ahol együtt tornáztam Makrai Kattival. Sportkörökben ismert név az edzőm, a Macus néni volt. Országos versenyeket nyertünk, de eljutottunk külföldre is. Apám maga is sportember lévén támogatta a sport pályafutásomat, de érettségi előtt úgy gondolta a tanulás fontosabb, mint a sok időt igénylő edzések, versenyek. A Macus néni elé álltam és elmondtam, hogy most elmegyek a tanulás miatt, néhány hetet kihagyok. „Ahogy gondolod” válaszolta. A vizsgák után mentem is vissza, de az edzőm nézett rám, hogy mit akarok. „Elmentél nem?” mondta és nem vett vissza. Ez nagyon fájt nekem és óriási csalódásként élttem meg.

- Van egy lányod és unokáid is. Beszélj róluk is!

- Férjhez mentem 1965-ben és 1967-

ben megszületett a lányom Eszter. Három unokám lett két lány és egy fiú. A legnagyobb lány már 26 éves. Ők a zuglói családi házban laknak.

- Évek óta tagja és egy ideig az Óvárosi Nyugdíjas Klub helyettes vezetője voltál. Mivel telnek a napjaid, mivel foglalkozol?

- Elsősorban a kertemmel. Tösgyökeres városi vagyok, a felmenőim közül senki nem élt vidéken, nem tudom, honnan örököltem a föld szeretetét? Sok örököldem van, és szí-

vesen kísérletezek a veteményesemmel, eddig nem sok sikerrel. Sok segítséget kapok kedves nyugdíjas klub társamtól a Baracsi Ibolyától, aki szerintem született kertész. A nyugdíjas klubban szívesen terveztük a kirándulásokat, ahol mint idegen vezető is tevékenykedtem. Ez a munka agytornának is nagyon jó volt. A lányom kiskora óta cukorbeteg, így én soha nem sütöttem, viszont a klubban szuper süteményeket kóstolhattam. Ezek után próbálkoztam én is, de beláttam, hogy ez nekem nem megy. Mostanában a szabad időmben festek. Kipróbáltam az akrilt és az olajfestést is. Még mielőtt ezekkel foglalkoztam, készítettem kisebb portrékat, híres tudósokról. A szomszédom Ytong-tégglából készit különböző állat és ember figurákat, amiket én festek ki. Ugyancsak Ytongból készítettük el az Érdi Földrajzi Múzeum részére a Szapáry kastély makettjét, ami a kiállításon látható.

- Óhatatlan, hogy veled kapcsolatban ne merüljön fel Mátrai Sándor a Ferencváros legendás játékosának a neve. A mostani fiatal labdarúgó rajongók között is bizonyára ismerős a neve, de azért csak pár mondatban elevenítsük fel, ki is volt Mátrai Sándor. Aki bővebben érdeklődne csak beüti a nevét a

számítógép keresőjébe és ömlenek róla a képek, adatok.

Atlétaként kezdődött a sport pályafutása a Bp. Kinizsiben. Tagja volt a helsinki olimpiára készülő 4x100-as futó válogatottnak, de magas és távol ugrásban is kiváló eredményeket ért el. 1953-ban ment át a Budapesti Kinizsi Futball szakosztályához a későbbi Fradihoz. 1953 és 68 között 554 mérkőzésen vett részt, három világbajnokságon játszott. 81-szeres válogatott volt. Világklasszis sportoló.

Először gyorsasága révén középcsatárt játszott, majd hátvédet, az ő nevéhez fűződik az Mátrai-féle „becsúszó szerelés”. Góljainak száma 50. Volt magyar bajnok, világbajnok 5. Európa bajnok 3. az FTC örökös bajnoka és más számtalan siker fémjelzi a nevét.

Ági, Tőled nem a világklasszis labdarúgó karrierjének éveit kérdezem, hanem a férjet, életed társát. Milyen ember volt Mátrai Sándor? Hogyan ismerkedtetek meg?

- Végtelenül szerény ember volt. Mindenkivel szót értett, mindenki szerette. Sanyit Százhalombattához elsősorban a horgászat szeretete kötötte. Sokan talán nem tudják, de neki már az 1960-as évek végén megvolt a telke Füreden, a futballista barátja Ombódi Imre mellett. Szerette a társaságot, így találkoztunk mi is, de szorosabb kapcsolatba csak a felesége halála után kerültünk. 1986-ban össze is házasodtunk.

Zuglóban laktunk, de a hétvégéket mindig Füreden töltöttük, kivéve a szabadság

tékeltek ki. Mivel ő nagy futball rajongó, sokat nosztalgizáltak a régi időről. 1996-ban komfortosítottuk a nyaralót, tervezve, hogy itt telepedünk le végleg. Sajnos Sanyi érzékölete olyan súlyossá vált, hogy felmerült az amputáció lehetősége is. Sokat

szenvedett e miatt, többször volt kórházban, de sajnos állapota nem javult, 2002 májusában meghalt. A halálát követő évbe költöztem végleg Dunafüredre.

tak az emlékére és berendeztek egy Mátrai Múzeumot. Az orosházi gimnáziumban is van Mátrai emléktér. Nagyszénáson az iskola falán emléktábla őrzi az emlékét. A Bertha-féle emléktornákon rendszeres meghívottként vettünk részt. Szücs Ferenc ma is folyamatosan tartja a kapcsolatot a Fradival, hogy az orosházi rendezvényeken az FTC is képviselje magát.

Jankovits Márta

idejét, amikor országjárásba kezdünk, kutyával, sátorral. Akkor még lehetett vad kempingezni, amit nagyon élveztünk. A meccseket a Sanyi csak a TV-ben nézte és Sági Jancsival, az itteni barátjával ér-

- Felkészülve a beszélgetésre az interneten utána néztem, mit írnak róla. Nagyszénáson született 1932-ben, Orosházán járt gimnáziumba. Volt valami kapcsolata a szülőhelyével?

SZÁZHALOM

Óvárosi Községi, Közéleti Folyóirat

Megjelenik havonta

Felelős kiadó:

a Százhalombattai Faluvédő Egylet elnöke

Szerkeszti a szerkesztőbizottság.

Postacím: 2440 Százhalombatta, Avar köz 2.

Honlap: www.szazhalom.hu

E-mail: faluvedoegylet@gmail.com

Telefon: 06-23/356-343

ISSN szám: 2559-9860

Nyomdai munkák:

Hírhalm Kft., Százhalombatta

Kiállítások a Takács Galériában

Színek, formák, érzések

A város szélén a Zrinyi utcai kis ház Takács Péter galériája. Minden szobája színekről, formákról, érzésekről, emlékekről mesél. Mindarról, amit a képzőművész a vászonra álmodott. Legelső kiállításukról kérdeztem a galéria tulajdonosát és dr. Pozsgai Imrét, akiknek képanyagából történt a válogatás. Elképzeléseik szerint folytatódni fognak, hiszen gazdag képanyaguk méltó a különböző szempontok szerinti újabb bemutatásra. Először az aktuális kiállítást néztük meg, majd a földszinten a Kolozsvári Termet.

Takács Péter: – Az emeleten a tetőtérben alakítottuk ki ezt a kis galériát, ahol kis kamarakiállításokat tudunk rendezni. Imrének és feleségének az ötlete a mostani „Karácsony a képzőművészetben” című tárlat, mert vannak olyan anyagaik, melyek bibliai történeteket mondanak el. Nekem elsősorban épületekről vannak képeim.

Erdélyben sok a református és unitárius vallású és templomok is számosak. A templomok belsejét nem díszítik festéssel, azok fehérek. Olyan képeket gyűjtöttem ott, ahol kívülről ábrázolják azokat. Imrének pedig vannak bibliai történeteket ábrázoló képei és a kettőből áll a mostani kiállítás. A tetőtér rendeztük be erre a célra, ami egyébként raktár. A középső teret függönyökkel választottuk le a környezettől.

Az elmúlt 4-5 évben sok kiállítást ren-

deztünk közösen – már vagy negyvenet – a Hamvas Béla Városi Könyvtár Galériájában. Ott mindenféle formában. Itt technikailag egyszerűbb a rendezés, mert a raktárból válogattuk ki a témához illő alkotásokat. Ez azért is szerencsés, mert nem kell utaztatni a kiállítandó anyagot, nem törődik annyira a kép.

Minden nap 3-6 óráig tartózkodom itt. Elsősorban a család, a baráti kör tekintete meg a tárlatot, de voltak kívülállók is. Nyitott mindenki számára. A többi gyűjtők is eljöttek megnézni a városból. Még új dolog, be kell járni.

- Barátságos, hangulatos a környezet, megállítja az embert. Megszólít, meg kell nézni és hat ránk.

T.P.: – A XX. század elejétől kezdve a 80-90-es évekig – ami jelentős korszaka volt a magyar egyházi festészetnek – a legnagyobb hazai mesterek alkottak benne.

Amit nézel éppen, az Molnár C. képe. Számtalan templomot festett ki. A „Római Iskolának” volt a legnagyobb reprezentánsa. Pítuk József képei is jelen vannak. Ő készítette el a II. Világháborúban bombatalálatot kapott budapesti Bazilika Szent Jobb kápolnájának üvegablakait. Pleidel János szintén sok templomot festett ki. Az idén Balatonlellén rendeztem kiállítást a munkáiból, mert az ottani templom üvegablakait ő tervezte, készítette el. Két évvel korábban Veszprémben volt három hónapig fennálló tárlata a Piarista templomban. Akik megnézték a Gizellával ábrázolt Szent István szobrot, azok bementek a templomba a kiállítást megtekinteni, mert egyébként a templom zárva van a szertartások közöt-

ti szünetekben. Csak a nyári tárlat idejére nyitották meg.

- Ez terv, irányzat, hogy baráti körből, gyűjtőktől válogatjátok ki a képanyagot?

T.P.: Igen. Kiválasztunk valamilyen tematikát, ahhoz keresünk műveket. A következő valószínű a farsang lesz február közepén, végén. Bevállalom néhány napig, egy hétfőig, hogy itt vagyok, felügyelem.

Van számunkra egy tág kör, akikkel kiállítani szeretnénk. A Barátság Művelődési Központból rendezett kiállító művészekről még vannak információim – nevek, telefonszámok. Azokról, akik az Erdélyi Baráti Körbe jártak, vagy műgyűjtők kiállításain vettek részt. Gondoltunk a helyben élő képzőművészekre, amatőr képzőművészekre is.

Nem akartam ezeket a kapcsolatokat karácsony előtt bolygatni, de a következőknél biztosan bővülni fog a meghívottak száma. Most csak kettőnk anyagából válogattunk.

Csak akkor láttuk, a tér valóban alkalmas kiállításra, amikor Imre felesége, Éva feltette körbe a fehér vászon függönyöket, lezárta ezt a kis teret.

Aki jön és megnézi, az megnézi a földszinti Kolozsvár termet is, ami állandó tárlat a házban. Amennyiben vásárolni szeretne a gyűjteményből, lehetősége van rá.

A gyűjtő pedig úgy „működik”, tudja, van valahol egy kép a festőtől, amit nagyon-nagyon szeretne megvenni. Ehhez viszont időnként el kell adni. Akkor is, ha ilyenkor egy kicsit meghasad az ember szíve, mert jaj, elviszik ezt a képet.

Két hete itt járt Amerikából egy gyűjtő, aki kifejezetten nagybányai képek miatt jött, én pedig azokat adom el. Végignézte az egészet. Kérdeztem tőle, melyik tetszik? A szekrény tetején szobrok vannak. Rámutatott egyre. Én nem arra készültem, hogy szobrot adjak el – mondtam. – De nekem az tetszik! – válaszolta. Bejött utána a felesége, egy kínai hölgy. Körülnézett. Ő is ugyanarra a szoborra mutatott rá anélkül, hogy megbeszélték volna. Ez a meglátni és megszeretni pillanata.

A Kolozsvári Teremben vannak a kolozsvári mesterek válogatása. Nagyobb részben már megfordultak a Hamvas Béla

Városi Könyvtár Galériájában. Vannak itt Szolnay Sándor alkotásai. Nagybányán tanult, majd Kolozsvárra költözött. A többiek az 1948-ban nyílt Képzőművészeti Főiskola tanárainak munkái.

Vannak alkotások Mohi Sándortól. A képei szerepeltek már Magyarországon árveréseken is. Készítettem munkáiból kiállítást – 10 évvel ezelőtt – Budapesten, a Falk Miksa utcában. Óriási sikere volt. Van képem Miklósi Gábortól, aki aktokat, csendéleteket, önarcképet festett. Fülöp Andor Antal szervezője volt a kolozsvári képzőművészeti életnek. Nagy Albert aktja az élet-halál kérdésével foglalkozik. Az ember a kép elé ül – rázán fél órát. Elgondolkodik, meddig is tart az élet fonala? Halotti takarón a szín a fekete-fehér. A piros-zöld a házassági lepedő. Kalotaszegen azzal takarják le az új házasságok ágát. Mindkét ábrázolás együtt van rajta.

- A képek iránti vonzódás szeretet, szerelem. Úgy gondolom Imre, ez a megállapítás rád is vonatkozik. Mi hozta létre benned ezt a szenvedélyt? Mióta foglalkozol komolyabban gyűjtéssel? Volt-e ehhez hasonló kezdeményezésed korábban?

P.I.: – Valóban. A gyűjtési mánia már gyermekkoromban megvolt. Imádtam padlásokra járni, kutatni fiókokban, hátha előkerül 1-2 régi fillér, háború előtti képeslap, bélyeg, valami. Így kezdődött. Bélyegeket gyűjtöttem, meg régi pénzeket. Otthon-

ról is volt indíttatásom. Édesapám nem volt kimondottan nagy gyűjtő, de már a '70-es években vásárolgatott képeket Képcsarnokos házaló ügynököktől. Barátságot kötött a keszthelyi Mikus Gyula festőművésszel, akitől nagyon sok szép balatoni kép került a családroz.

Mélyebben a képzőművészettel, a festmények gyűjtésével 1997-ben kezdtem foglalkozni. Akkor voltam először festmény aukción és vettem meg az első festményemet. Magam sem gondoltam, ez szenvedélylő növi ki magát. Meg sem tudok lenni már

nélküle. Nincs olyan nap, hogy valamilyen formában ne foglalkozzam vele. Könyvek, régi újságok, katalógusok böngészésével.

Annak a korszaknak a felfedezése, ami kifejezetten érdekel a képzőművészetben, az az 1900-tól 1950-ig terjedő időszak. Nyilván vannak kitérők, de ez a törzs idő. Természetesen, ami különösen izgat, az a magyar – beleértve a történelmi magyart is – területek képzőművészete. A teljes Kárpát-medence, amelybe Felvidék, Délvidék, Erdély is beletartozik.

Vannak olyan festőművészek, akiket nagyon szeretek. Részben beleilleszkednek, másrészt kicsit kilógnak ebből a történelmi korszakból. Az utóbbi időben ezen belül is az 1930 és 1950 közötti időszak. Akkor volt számomra egy nagyon érdekes felfedezés a művészetben, amikor bejött a szecesszió és az art deco megújító hatása, a modernizmus.

Bár nem mentem el a nonfiguratív Bauhaus irányába, de ott, ahol a modernizmus ötvöződik a még mindig figurálisnak nevezhető képábrázolással, az az én igazi kedves műfajom.

- Mi a célod a képekkel?

- Szeretném, ha be tudnám mutatni különböző tematikus tárlatokon. Erre nagyon jó alkalmak voltak a Hamvas Béla Városi

Könyvtárban rendezett kiállítások. Ezen túl jó pár évvel ezelőtt Pituk Józsefnek volt egy nagyszabású kiállítása a „Matrica” Múzeumban. 2017-ben az Óvárosi Napokon a házam kertjében rendeztünk kis pajta tárlatot.

Nagyon kedves volt a szívemnek, mert miután megvettük a helyet, volt bennem vágy, hogy rendszeresen nyaranta – kapcsolódva az Óvárosi Napok programjaihoz –, jó lenne szabadtéri tárlatot szervezni. Bízom benne, jövőre folytatódik ez a hagyomány.

Egyébként nem egyszerű kiállítóhelyet, fogadókésztséget találni. Ugyanakkor sok munkát igényel kiválogatni a képeket, elvinni a kiállítás helyszínére, föltenni, majd leszedni. De amikor egyben látjuk az anyagot, már nem gondolkodik azon, megrendezze-e a következőt? Mindig van újabb és újabb kiállítási ötlete az embernek.

„Karácsony a képzőművészetben” kiállítása – és az egyházművészet – mindig a szívem csücske volt. Annak ellenére, hogy jó magam református vagyok. A festett és faragott szentek – mert a fehérre festett református templomokat nem díszítik ilyenek – gyermekkoromtól kezdve vonzottak. Különösen, ha valóban művészi alkotásokról volt szó.

Ez az a korszak – az 1900-1950-ig terjedő időszak – úgy gondolom a magyar egyházművészet kiemelkedő időszaka volt.

Nagyok sok fiatal művész – az új irányzatoktól befolyásoltan – ismét hozzányúlt a vallásos és egyházi témákhoz. Sajátos,

szép, modern magyar egyházművészet alakult ki.

Az is tény, ezeknek a magyar művészeknek nagy része a Római Magyar Akadémián, többéves ösztöndíjjal tanult kint.

Nagy hatással voltak rájuk a reneszánsz

Egyiptomba” műve. Érdekessége, ez is teljesen magyar környezetbe ágyazottan lett megfogalmazva. Igazán magyaros motívumvilágokat hordozó festmény. Ellentétben Molnár C. Pállal, aki viszont teljesen itáliai tájba helyezte a hasonló jelenetet.

olasz mesterek. Sokat merítették belőlük. Ugyanakkor belevitték a festészetbe a maguk modernizmusát is.

A mostani kiállítás egyik mesterének – Marcell Györgynek – egy festménye van kiállítva Mária kisérdel, amit úgy hívok, a „Pulóveres Madonna”. Már teljesen a ’40-es évek öltözködési stílusának megfelelően ábrázolta Máriát a képen.

Molnár C. Pál alkotásai – aki a „Római Akadémia” jeles képviselője volt – szerepelnek itt. Látni lehet Pekár Istvánnak igazán szép goblein munkáját. Ő inkább a naivos magyaros stílust követte. Egyházművészetünkre is nagyon jellemző volt.

Miután a magyar nép rendkívül fogékony a miszticizmusra – már a kereszténységet megelőzően az volt –, nagyon szerette a misztikus dolgokat ábrázolni a kereszténység során folyamatosan. Ezt próbálta népi nyelvre lefordítani, kicsit beleültetni a magyar népi kultúrába. Ez a bájos naivitás jelenik meg Pekár István művein.

Némethi Béla a Magyar Képzőművészeti Társaságának volt jeles képviselője. Festménye a „Magyar Betlehem”. Téli tájban eljártsszák, ahogy a Szent Család várakozik, és a falusiak hozzák ajándékaikat. A küldöttség – a három királyok – és a pásztorok.

Szerepel a tárlaton Hikádi Erzsébet – ő ugyancsak Rómában tanult – „Menekülés

Ami ennek a kiállításnak a megszervezését motiválta bennem – bár ez egy kisebb méretű anyag volt és csak karácsony témájával foglalkoztunk –, nagyon szeretnék egy

lényegesen nagyobb léptékű kiállítást szervezni – valamikor jövőre – a Magyarországon 1938-ban megrendezett Eucharisztikus Világkongresszus emlékére. Biztosan sok hasonló tárlat lesz az országban máshol is, mert ez egy nemzetközi konferencia. Ezzel összefüggésben szeretnék nagyobb, átfo-

góbb egyházművészeti kiállítást rendezni, ahol nem csak a karácsony a téma.

Jó lenne itt helyben – Százhalombattán. A „Matrica” Múzeum lenne a legalkalmasabb helyszín, mert ott ideális, vonzó a kiállítási tér. Ott tudnának legszebben érvényesülni a képek.

Nagyon sok ilyen jellegű kerámiamű van, ötvös remek, szobrok a képeken kívül. Olyan művésztől, akik 1938-ban a nagy budapesti kiállításon is képviseltették magukat. Ez még álom, remélem, valóra lehet válni. Arra gondolok, ha ezt kellően propagáljuk az ünnepségek jegyében, akár Budapestről is lehetne szervezni érdeklődőket.

Az is apropója lehet, az 1870-es évektől az 1910-es évekig az egyházművészet végtelenül profánvá vált. A legtöbb emberben – amikor az egyházművészetről beszélnek vagy hallanak – megjelenik a szép kékköpenyes, rózsaszín körmökkel kifestett – tömeggyártott – madonna szobrok. Mindenféle csicsás keretekbe tett „Jézus szíve”, „Mária Szíve” nyomatok, amiket abban az időben nagyon sokan vásároltak. Ennek is meg van persze a romantikája, de művészi értéke nem volt.

Viszont ezekkel az értékes műalkotásokkal elég ritkán lehet találkozni. Talán nem is olyan populárisak. A vallási témákra nem mindenki fogékony. Ha viszont a művészetet akarjuk látni benne, akkor nem elsősorban a vallásosság, amit látni kell.

Ezeket a képeket igazi művészek alkották. Úgy látom, megérinti még azokat az embereket is, akik nem a hitük miatt mennek el megtekinteni. Mégis átjön valami érzés, élmény a művésztől abból a témából, amit el akar mondani.

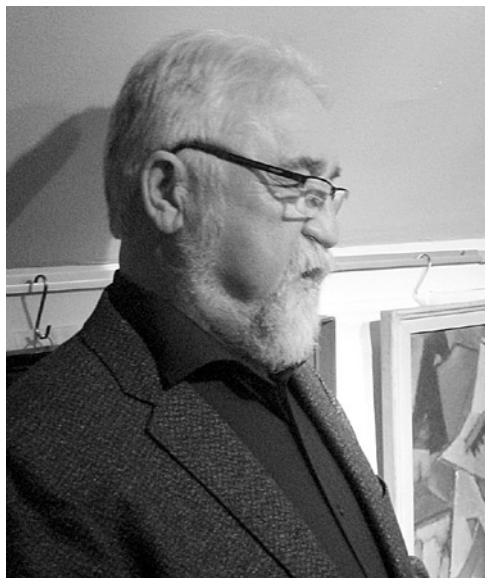
Szegedinácz Anna

Képzőművészeti kalandozás farsangtól a karneválig

Vasárnap késő délután léptünk be a Zrínyi utcai kis Galériába, Takács Péter és dr. Pozsgai Imre által rendezett mini kiállításra, amely remekműveket láttatott meg velünk. A régi kedves ismerősök, új arcok, családtagok már betöltötték a kicsi családi házat. Élénken folyt a beszélgetés a Kolozsvári terem, a konyha, előszoba egész területén. Kíváncsian vártuk a kiállítás megnyitását. Buzay József építészt kérték fel a rendezők, méltassa a jeles ünnepet. A kiállított képek jobb megértéséhez, elmondta:

- A farsang egyiptomi, babiloni, görög és római gyökerű hagyomány. A keresztény egyház csak a reneszánsz idején fogadta el, engedélyezte a megtartását.

A tél búcsúztatása, a fény növekedése áll az események, ünneplések háttérében.

A nép, a városi polgárság, a vidéki parasztság hagyománya volt, az arisztokrácia körében inkább az itáliai eredetű karnevál szokása terjedt el.

Nem hiányoztak belőle a vaskos tréfák, „adománygyűjtő” elemek.

Nálunk az UNESCO által szellemi örökségnek nyilvánított Busó járás a legismertebb, amely 2012 óta hungarikum is lett. Szereplői a busók (férfiak), a szép busók (nők), jankelék (rongyokba öltözött alakoskodó kísérők), maskarák (jelmezesek), valamennyien jelmezekbe, álarcok mögé bújnak ilyenkor.

Sokféleképpen ünnepelték. Részei voltak a farsangköszöntők, játékok, vaskos tréfák, bálók. A résztvevőkre ilyenkor nem vonatkoztak a hétköznapi erkölcsi szokások, normák.

Nemzetközi viszonylatban a Velencei és Riói karnevál a legismertebb.

A farsangi időszak a keresztény Vízkereszt ünnepével január 6-án kezdődik és Nagyböjtig tart. Ennek kiszámítása Húsvétól visszafelé történik. A tavaszi napéjegyenlőséget követő holdtölte utáni vasárnap Húsvét. Előtte van a 40 napos szigorú nagyböjti időszak, ezért változó hosszúságú a farsang. Kiemelkedő az utolsó három nap a „farsang farka”: farsangvasárnap, farsang hétfője, húshagyó kedd. És a csütörtök, amikor még el lehetett fogyasztani a farsangi ételek maradvékát, mert kezdődött a 40 napos szigorú böjti időszak, amelynek a húsvéti ünnepek volt a vége. A nagyböjt hivatalosan a húshagyó keddet követő Hamva-

zó szerdával kezdődik.

A farsang időszaka a bálozások, ismerkedések, mulatozások, eljegyzések, lakodalmak időszaka volt, különösen a paraszti társadalomban, ahol az egész éves földművelő munkát felcserélte a téli pihenés időszaka.

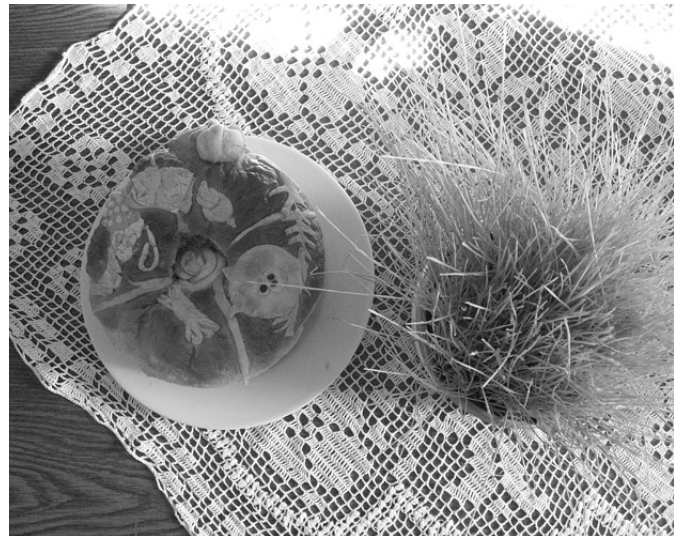
A kiállított képek alkotóit Takács Péter méltatta. Schéner Mihály, Krieg Ferenc, Mohy Sándor, Miklóssy Gábor, Teván Margit alkotásai mellett számos Pleidell János kép örökölte meg az örömteli, felhőtlenül szórakozó farsangolókat, a mulatozások résztvevőit.

Miközben rácsodálkozva a művek szépségére, beszélgetve nézegettük a képeket, szobrokat, álarcokat - átadva magunkat az alkotások hangulatának -, elmerengtem azon, mit látott meg a művész, hogyan adta át az élményt - melyet átélt - nekünk, nézőknek.

A képzőművészek alkotókészségét, tehetségét tisztelni, szeretni, megmutatni másoknak - ezen az újabb kiállításon is - megköszönjük Takács Péternek és dr. Pozsgai Imrének. Családtagjaiknak is, akik támogatják, segítik nagyszerű kezdeményezésüket. Buzay Józsefnek a tartalmas előadást erről a jeles ünnepről.

Szegedinácz Anna

FOTÓGALÉRIA

Százhalom

2018. FEBRUÁR

29 HÉTFŐ Adél, Valér	5 HÉTFŐ Ágota, Ingrid, Etelka, Léda	12 HÉTFŐ Lívia, Lídia, Eulália	19 HÉTFŐ Zsuzsanna, Eliza, Konrád	26 HÉTFŐ Edina, Viktor, Győző
30 KEDD Martina, Gerda, Jácinta	6 KEDD Dorottya, Dóra, Pál	13 KEDD Ella, Linda, Levente, Katalin	20 KEDD Aladár, Álmos, Leó	27 KEDD Ákos, Bátor, Gábor
31 SZERDA Marcella, János	7 SZERDA Tódor, Rómeó, Richárd	14 SZERDA Bálint, Valentin, Cirill, Metód	21 SZERDA Eleonóra, Zelmira, Péter	28 SZERDA Elemér, Oszvald, Román
1 CSÜTÖRTÖK Ignác, Brigitta, Kincső	8 CSÜTÖRTÖK Aranka, Jeromos	15 CSÜTÖRTÖK Kolos, Györgyi, Georgina	22 CSÜTÖRTÖK Gerzson, Margit, Zétény	1 CSÜTÖRTÖK Albin, Albina, Leonita, Lea
2 PÉNTEK Karolina, Karola, Aida	9 PÉNTEK Abigél, Alex, Apollónia	16 PÉNTEK Julianna, Lilla, Filippa	23 PÉNTEK Alfréd, Polikárp, Mirtill	2 PÉNTEK Lujza, Ágnes, Henrik, Magor
3 SZOMBAT Balázs, Oszkár, Celerina	10 SZOMBAT Elvira	17 SZOMBAT Donát	24 SZOMBAT Mátyás, Jázmin	3 SZOMBAT Kornélia, Kunigunda, Frigyes
4 VASÁRNAP Ráhel, Csenge, Veronika, András	11 VASÁRNAP Bertold, Marietta	18 VASÁRNAP Bernadett, Simon, Zenkő	25 VASÁRNAP Géza, Cézár, Vanda	4 VASÁRNAP Kázmér, Lúcius, Zorán

